

Komparations-måttstocken

innehåller icke allenast noggranna längdskalor för dec.-mått, verkmått och metermått, utan angifver jämförelsen mellan svenskt mått, mål och vikt och det motsvarande metriska med 3- å 4-siffrig noggrannhet, samt öfverför priset i ett måttssystem till motsvarande priset i det andra m. fl. ofta förekommande praktiska frågor, hvilka erhållas direkt besvarade genom afläsning af denna måttstock.

Längdmåttsskalorna förstås utan vidare förklaring: verktumen är delad i 16-delar, foten i dec.-tum och linier och metern i decimeter, centimeter och millimeter.

Genom att låta centimeter-siffran angifva **meter** och linie-siffran **fot** finner man t. ex. 74 meter motsvara 249 fot och $74,5 \text{ meter} = 251 \text{ fot}$ eller $745 \text{ meter} = 2510 \text{ fot}$. Med tillhjälp af öfverförningsskifvan kan man lätt och noggrant se hvilka streck som motsvara hvarandra och genom att afräkna noniens öfver nästa streck skjutande delar (delarne längst till höger) fås måtten ännu noggrannare. Man finner sålunda 74 meter att vara $= 249,2 \text{ fot}$ och $74,5 \text{ meter} = 250,9 \text{ fot}$. På samma sätt finnes t. ex. $213,6 \text{ fot} = 63,42 \text{ meter}$.

Om man deremot låter centimeter-siffran angifva **kannor**, så finnes bredvid denna skala en annan betecknad med **liter**, der hvarje grad angifver 1 liter. Man finner der t. ex. 78 kannor motsvaras af $204,1 \text{ liter}$ och $154,3 \text{ liter} = 58,96 \text{ kannor}$. Skall $75,4 \text{ kub.-meter}$ angifvas i kub.-fot, så uppsökes $75,4$ på literskalan $= 28,81$ på kannskalan, alltså $75,4 \text{ kub.-meter} = 100 \times 28,81 = 2881 \text{ kub.-fot}$.

Låter man åter centimeter-siffran angifva **kilogram**, så är en skala betecknad med **skålpund** på samma sidas motsatta kant, der hvarje grad angifver 1 skålpund. Man finner der t. ex. $217,5 \text{ skålp.} = 92,45 \text{ kilogram}$ och $24,8 \text{ kilogram} = 58,3 \text{ skålp.}$

Då **priset** på enheten måste vara i förhållande till dess storlek, men antalet enheter är i ett omvändt förhållande till deras storlek, så kan *priset på metern* af en viss vara fås på fotskalan, om *priset på foten* af samma vara uppsökes på meterskalan. T. ex. om en fot tyg kostar 3,67 kr. så kostar metern 12,36 kr. Man uppsöker nämligen på meterskalan 3,67 och finner det på fotskalan motsvaras af 12,36 (tydligast finnas dessa siffror om på meterskalan uppsökes $36,7 = 123,6$ på fotskalan). Om för metern begäres ett pris af 15 kr. (uppsök det på fot-

(uppsökes på skålpundskalan) så kostar 1 centner 91,71 kr. (erhållet på kilogramskalan).

Lika som priset, så kan äfven enhetens **vigt** finnas: om kannans vikt tages på literskalan, så finnes liters vikt på motsvarigheten å kannskalan. Då 1 kanna vatten väger 6,152 skålp. (uppsökes på literskalan) så väger 1 liter 2,352 skålp. (erhållet på kannskalan) $= 1 \text{ kilogram}$. Om 1 kub.-fot hafre väger 31,74 skålp. (tages på literskalan) så väger 1 hektoliter $10 \times 12,12$ (erhållet på kannskalan) $= 121,2 \text{ skålp.} = 51,52 \text{ kilogram}$.

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

1883

Komparations-måttstocken

innehåller icke allenast noggranna längdskalor för dec.-mått, verkmått och metermått, utan angifver jämförelsen mellan svenskt mått, mål och vikt och det motsvarande metriska med 3- å 4-siffrig noggrannhet, samt öfverför priset i ett måttssystem till motsvarande priset i det andra m. fl. ofta förekommande praktiska frågor, hvilka erhållas direkt besvarade genom afläsning af denna måttstock.

Längdmåttsskalorna förstås utan vidare förklaring: verktumen är delad i 16-delar, foten i dec.-tum och linier och metern i decimeter, centimeter och millimeter.

Genom att låta centimeter-siffran angifva **meter** och linie-siffran **fot** finner man t. ex. 74 meter motsvara 249 fot och $74,5 \text{ meter} = 251 \text{ fot}$ eller $745 \text{ meter} = 2510 \text{ fot}$. Med tillhjälp af öfverförningsskifvan kan man lätt och noggrant se hvilka streck som motsvara hvarandra och genom att afräkna noniens öfver nästa streck skjutande delar (delarne längst till höger) fås måtten ännu noggrannare. Man finner sålunda 74 meter att vara $= 249,2 \text{ fot}$ och $74,5 \text{ meter} = 250,9 \text{ fot}$. På samma sätt finnes t. ex. $213,6 \text{ fot} = 63,42 \text{ meter}$.

Om man deremot låter centimeter-siffran angifva **kannor**, så finnes bredvid denna skala en annan betecknad med **liter**, der hvarje grad angifver 1 liter. Man finner der t. ex. 78 kannor motsvaras af $204,1 \text{ liter}$ och $154,3 \text{ liter} = 58,96 \text{ kannor}$. Skall $75,4 \text{ kub.-meter}$ angifvas i kub.-fot, så uppsökes $75,4$ på literskalan $= 28,81$ på kannskalan, alltså $75,4 \text{ kub.-meter} = 100 \times 28,81 = 2881 \text{ kub.-fot}$.

Låter man åter centimeter-siffran angifva **kilogram**, så är en skala betecknad med **skålpund** på samma sidas motsatta kant, der hvarje grad angifver 1 skålpund. Man finner der t. ex. $217,5 \text{ skålp.} = 92,45 \text{ kilogram}$ och $24,8 \text{ kilogram} = 58,3 \text{ skålp.}$

Då **priset** på enheten måste vara i förhållande till dess storlek, men antalet enheter är i ett omvänt förhållande till deras storlek, så kan *priset på metern* af en viss vara fås på fotskalan, om *priset på foten* af samma vara uppsökes på meterskalan. T. ex. om en fot tyg kostar 3,67 kr. så kostar metern 12,36 kr. Man uppsöker nämligen på meterskalan 3,67 och finner det på fotskalan motsvaras af 12,36 (tydligast finnas dessa siffror om på meterskalan uppsökes $36,7 = 123,6$ på fotskalan). Om för metern begäres ett pris af 15 kr. (uppsök det på fotskalan) så motsvarar det ett pris af 4,45 kr. för foten (erhållet på meterskalan). På samma sätt erhålles *priset på en liter* på kannskalan om *kannans pris* uppsökes på literskalan och omvänt. T. ex. om kannan kostar 67 öre (uppsök 67 på literskalan) kostar litern 26 öre (egentl. 25,6 öre, erhållet på kannskalan), om kub.-metern kostar 167 kr. (uppsökes på kannskalan) så kostar kub.-foten $\frac{1}{100} \times 437$ (erhållet på literskalan) $= 4,37 \text{ kr.}$ *Kilogrammens pris* afläses på skålpundskalan om det deremot svarande *priset på skålpund* uppsökes på kilogramskalan och omvänt. T. ex. om 1 skålp. kostar 36 öre (uppsökes på kilogramskalan) så kostar 1 kg. 85 öre (egentl. 84,7 öre, erhållet på skålpundskalan), om 100 kilogr. kostar 215,75 kr. (uppsökes på skålpundskalan) så kostar 1 centner 91,71 kr. (erhållet på kilogramskalan).

Lika som priset, så kan äfven enhetens **vikt** finnas: om kannans vikt tages på literskalan, så finnes liters vikt på motsvarigheten å kannskalan. Då 1 kanna vatten väger 6,152 skålp. (uppsökes på literskalan) så väger 1 liter 2,352 skålp. (erhållet på kannskalan) $= 1 \text{ kilogram}$. Om 1 kub.-fot hafre väger 31,74 skålp. (tages på literskalan) så väger 1 hektoliter $10 \times 12,12$ (erhållet på kannskalan) $= 121,2 \text{ skålp.} = 51,52 \text{ kilogram}$.

Metersystemets indelning och brukliga förkortningar:

Myriameter eller nymil = 10,000 m.
Kilometer (km.) = 1,000 m.
Meter (m.)
Decimeter (dm.) = $\frac{1}{10}$ m.
Centimeter (cm.) = $\frac{1}{100}$ m.
Millimeter (mm.) = $\frac{1}{1000}$ m.

Kubikmeter (kbm.) = 1,000 liter.
Hektoliter (hl.) = 100 liter.
Liter (l.) eller kubikdecimeter.
Deciliter (dl.) = $\frac{1}{10}$ liter.
Centiliter (cl.) = $\frac{1}{100}$ liter.
Kubikcentimeter (kbcm.) = $\frac{1}{1000}$ liter.

Kilogram (kg.) = 1,000 gr.
Hektogram (hg.) = 100 gr.
Gram (gr.)
Decigram (dg.) = $\frac{1}{10}$ gr.
Centigram (cg.) = $\frac{1}{100}$ gr.
Milligram (mg.) = $\frac{1}{1000}$ gr.

Lika förhållande hafva följande mått och kunna derföre på komparationsstocken direkt jämföras:

Fot till meter.
Dec.-tum » dm.
Dec.-linier » cm.
10 ref » km.
Mil » 36 km.

Kannor till liter.
Kub.-tum » cl.
Kub.-linier » 10 kbmm.
10 kub.-fot » hl.
100 kub.-fot » kbm.

Skålpund till kilogram.
Ort » 10 gr.
Korn » dg.
Centner » quintal = 100 kg.
10 centner » fransk ton (millier) = 1000 kg.

Såsom grundtal för skalornas upprättande äro begagnade 1 fot = 0,296900 meter, 1 meter = 3,368137 fot, 1 kanna = 2,61716 liter, 1 liter = 0,382093 kannor, 1 skålpund = 0,425076 kilogram, 1 kilogram = 2,35252 skålpund.

Intyg:

Att en af Herr Hilmer J:n Kollén hos Kongl. Justeringsstyrelsen företedd mätskala af trä å en meters längd, försedd med indelning äfven efter fotmått, vid undersökning befanns såväl med afseende å hela längden som å centimeterindelningen vara riktig inom en tiondedels ($\frac{1}{10}$) millimeter, varder härmed intygadt. Stockholm i Kongl. Justeringsstyrelsen den 26 Januari 1883.

K. Lindeberg.

Fabrikationssättet tillförsäkrar hvarje måttstock lika stor noggrannhet. Med tillhjälp af meterskalan och de angifna grundtalen kan enhvar som önskar, lätt öfvertyga sig om de öfriga skalornas noggrannhet.

Pris:

	Måttstockar för handtverkare.		Butikmåttstockar.		
	Sekunda.	Prima.	Sekunda.	Prima.	Prima med nonie-hylsa.
2 fots längdmått . . .	0,60	0,75	1,00	1,50	—
1 meters längdmått . .	0,85	1,00	1,25	—	2,00

Nonie-vinkelskifva 15 öre, Nonie-hylsa 25 öre.

Vid beställning för minst 15 kronor lemnas 15 % rabatt,

» » » » 50 » » 20 % »
» » » » 100 » » 25 % »

Till undvikande af vidlyftigare bokföring och korrespondens sker all försäljning på fast räkning och försändelser mot efterkraf.

Då lagen förbjuder kröning af måttstockar, på hvilka verktum är utsatt, och foten blifvit tydligare markerad der verktumsskalan blifvit utelemnad, så måste vid beställningar särskildt nämnas om verktumsskalan önskas.

Hilmer J:n Kollén,

Fabrik N:o 24 Pilgatan, Söder.

Stockholm.

